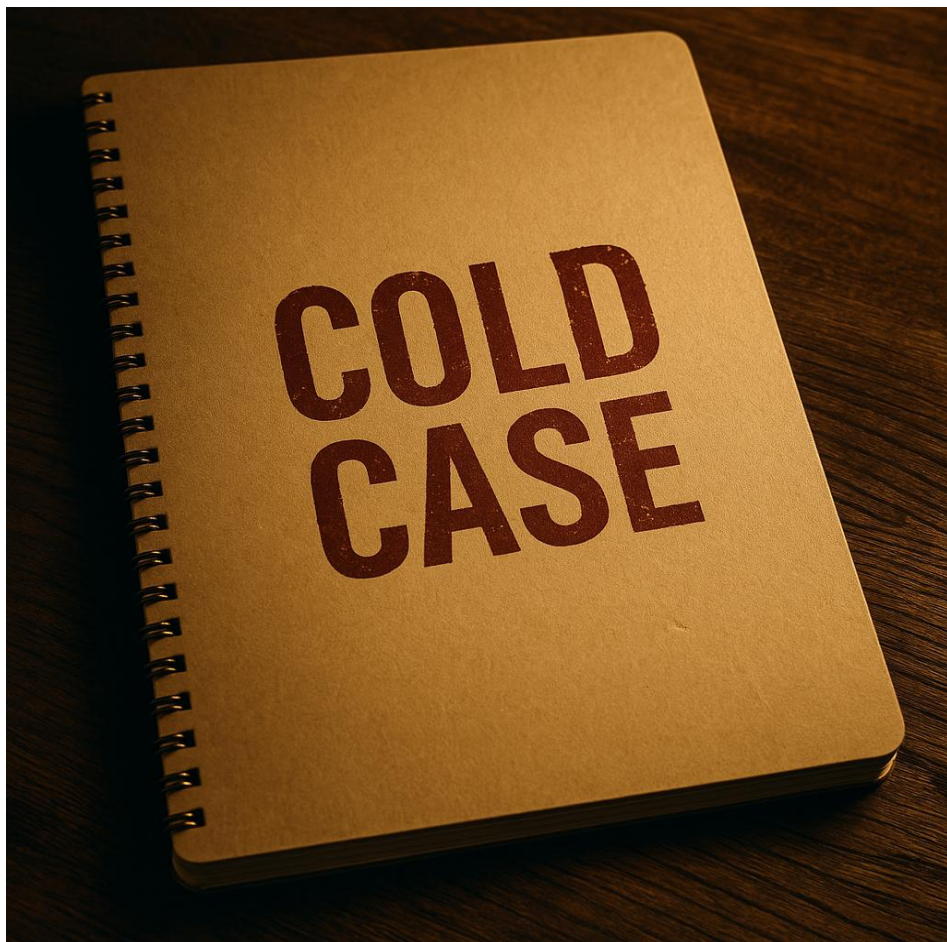

Naar een landelijke aanpak van Cold Cases

Naar een landelijke aanpak van cold cases

1. Inleiding

Veel zware misdrijven verjaren niet. De plegers van moord, doodslag, verkrachting, en zedenmisdrijven kunnen ook na tientallen jaren nog berecht worden. Ieder onopgelost zwaar misdrijf dat niet verjaard, wordt een cold case. Het gaat naar schatting om 1.774 zaken die in het belang van de slachtoffers, nabestaanden en achterblijvers en de samenleving een oplossing verdienen.¹

Het langdurig onopgelost laten van cold cases kan ingrijpende gevolgen hebben. Nabestaanden en achterblijvers blijven achter met onzekerheid, trauma en ernstige emotionele gevolgen. Zij kunnen het gevoel krijgen dat hun zaak niet de prioriteit krijgt die het verdient, wat leidt tot gevoelens van verwaarlozing en onrechtvaardigheid en daarmee wantrouwen in de overheid. Daders lopen voorts vrij rond, wat de veiligheid van de samenleving schaadt en het rechtsgevoel verder wordt aangetast.

Door steeds meer vooruitgang in forensisch onderzoek en nieuwe opsporingsinzichten kunnen oude sporen en nieuwe informatie leiden tot een opgelost misdrijf. De moorden op Nicky Verstappen, Marianne Vaatstra en Milica van Doorn konden zo worden opgelost. En ook na jaren kunnen zich nog getuigen melden of andere aanknopingspunten gevonden worden. Dat biedt hoop. Tegelijk ligt er een uitdaging om te zorgen dat ‘oude’ opsporingsinformatie beschikbaar blijft.

Helaas zullen bij gebrek aan (nieuwe) sporen of andere aanknopingspunten er toch altijd cold cases zijn die nooit opgelost worden. Ook omdat er te weinig capaciteit bij de politie is, moeten er keuzes worden gemaakt over welke cold cases wel en welke niet opgepakt kunnen worden. Slachtoffers, nabestaanden en achterblijvers hebben daar ook hoop op, maar verdienen geen valse hoop. Daarom is het van groot belang dat slachtoffers, nabestaanden en achterblijvers duidelijkheid krijgen over waarom bepaalde zaken al dan niet worden opgepakt en wat de mogelijkheden zijn voor vervolgonderzoek.

In dit plan presenteren wij concrete voorstellen om sneller inzicht te krijgen in cold cases en het onderzoek naar zulke zaken structureel aan te pakken en de prioriteit te geven die ze verdienen.

¹ Zie antwoorden op WOO-vragen (5, 8 en 9) van 12 december 2024 van Staf Korpsleiding met betrekking tot de inventarisatie rondom cold cases (met kenmerk: 2024-0064540/11483).

“Het aantal cold cases varieert in aantal (op diverse lijsten) tussen ruim 1.300 en 1.774 zaken. Deze aantallen kloppen - wegens diverse redenen - niet, zoals door verjaring, (gedeeltelijke) oplossing/afdoening, het instellen van hoger beroep, of door herziening en het ontbreken van inzicht in met name de ernstige feiten met een strafbedreiging van tenminste 12 jaar. Op basis van een nieuwe inventarisatie moet een zuiverder beeld ontstaan, waarbij vooraf duidelijk moet zijn dat nooit een exact aantal gegeven kan worden. De reden hiervan is dat de registratie van onopgeloste zaken – tijdens de overgang van de afzonderlijke politieregio's tot een Nationale Politie - in combinatie met de lange (verjaringstermijn) die relevant is voor cold cases - niet op eenduidige wijze heeft plaatsgevonden. De verwachting is dat ten aanzien van moord en doodslagzaken het meest complete inzicht bestaat.”

2. Definitie van cold cases

Bij een cold case denken we vaak aan een onopgelost ernstig misdrijf zoals moord, doodslag, verkrachting of zedendelict waarbij alle reguliere opsporingsmiddelen zijn uitgeput en er op dit moment geen actieve opsporing meer plaatsvindt. In Nederland zijn er naar schatting 1.774 cold cases, waarvan volgens eerdere berichten in de media slechts 6,32% over een periode van 20 jaar is opgelost.² Op dit moment is er in de praktijk geen eenduidige definitie van cold cases die wordt gehanteerd. Dit is problematisch om meerdere redenen dan alleen de registratie. Zo kunnen ook langdurige vermissingen, waarbij rekening moet worden gehouden met een misdrijf onder de definitie vallen. Het ontbreken van overzicht en inzicht in deze zaken maakt dat de registratie ondermaats blijft, inzicht in kansrijke aanpak ontbreekt en is prioritering niet of nauwelijks mogelijk. Daarom is een heldere en werkbare definitie van cold cases, en betere registratie hiervan van belang.

In dit plan gaan we zelf uit van de volgende definitie:

“Een cold case is een afgesloten opsporingsonderzoek naar een onopgelost levensdelict of een mogelijk levensdelict, ernstige zedendelicten of andere (vermoedelijke) ernstige delicten waarop wettelijk een gevangenisstraf van 12 jaar of meer is gesteld”

- **zorg met inachtneming van een nieuwe definitie voor betere registratie van cold cases**

3. Uniformiteit in teams en aanpak cold cases

Op dit moment bestaat er een gebrek aan uniformiteit in aanpak van cold cases. Veel cold case-teams werken per politie-eenheid verschillend, wat leidt tot inconsistenties. Tevens zie je ook regionale verschillen in mankracht, zowel in aantallen als in expertise. Ook de aanpak is niet altijd eenduidig en uniform. In het ene team wordt alleen het werk voorbereid en daarna overgedragen aan andere rechercheurs, Andere regio's kennen juist *dedicated* teams die het vooronderzoek doen en verder uitvoeren. Het is van belang dat de beste manier van werken de standaard voor alle politie-eenheden wordt.

- **zorg voor een uniforme werkwijze binnen de eenheden met een heldere en eenduidige opsporingsstrategie die bewezen heeft goed te werken**
- **maak een ideale mix van rechercheurs met verschillende expertises die in samenhang kunnen kijken naar cold cases**

² <https://www.telegraaf.nl/nieuws/572894241/de-jacht-op-antwoorden-in-1774-cold-cases-onopgeloste-zaken-slopen-deze-mensen>

4. Landelijke coördinatie cold cases

Om er voor te zorgen dat de meest kansrijke cold cases onderzocht worden met de beste middelen en kennis is het van belang dat er een landelijke coördinatie komt.

Nu wordt per politie-eenheid een eigen selectie gebruikt om een cold case op te pakken. Vaak op basis van onduidelijke criteria. Soms zelfs op basis van druk vanuit nabestaanden en achterblijvers of de publiciteit. Dit is begrijpelijk, zeker vanuit perspectief van nabestaanden en achterblijvers, maar niet wenselijk, omdat hierdoor niet per se de meest kansrijke zaken worden opgepakt.

Er dient een duidelijk landelijk protocol voor het selecteren van kansrijke dossiers te worden ontwikkeld, waarbij oude informatie opnieuw tegen het licht wordt gehouden en er wordt geanalyseerd welke kansen er op dit moment zijn.

Daarbij kunnen mogelijkheden van nieuw forensisch onderzoek waaronder DNA- en digitale sporen systematisch en voortdurend worden meegewogen. Getuigen die eerder niet wilden praten, willen dat nu misschien wel vanwege veranderde omstandigheden. De mogelijkheden en daarmee gepaarde kansen zijn per casus verschillend en zullen daarom goed overwogen moeten worden. Zo'n afweging kan alleen als het dossier eerst grondig is geanalyseerd. Voor het bepalen van inzet op zo'n zaak is overzicht en inzicht nodig door middel van een landelijke database van cold cases.

Deze landelijke database kan aangevuld worden met nieuwe informatie over cold cases. Door de betrokkenheid van het publiek komen er soms nieuwe aanknopingspunten. Via kanalen zoals *social media* en platforms zoals de Peter R. de Vries Foundation komen regelmatig nieuwe tips binnen. Die kunnen na filtering aan de database worden toegevoegd. Het is van belang dat er een centraal punt bestaat waar tips kunnen worden ingediend en via triage aan de politie-eenheid worden gestuurd voor de inhoudelijke weging op basis van kennis van het cold case dossier.

De landelijke coördinatie kan voorts innovaties inzetten om oude zaken opnieuw onder de loop te nemen. Landelijke coördinatie, maar met flexibele inzet van dynamische teams en inzet in de politie-eenheden, in samenwerking met universiteiten, hogescholen, het Nederlands Forensisch Instituut, Peter R de Vries Foundation, het Veteranen Search team en internationale partners.

Wanneer een cold case zich in het buitenland heeft voorgedaan, kunnen nabestaanden geconfronteerd worden met extra uitdagingen, zoals taalbarrières, onbekendheid met het lokale rechtssysteem en praktische obstakels. Het team landelijke coördinatie dient dan als aanspreekpunt te fungeren voor nabestaanden en achterblijvers.

• ontwikkel een landelijke coördinatie voor cold cases:
- die met objectiviteit, gespecialiseerde kennis en gecoördineerde (externe) expertise zicht verkrijgt op kansen in cold cases- die cold cases kan monitoren en de kwaliteit kan bewaren- die een centraal punt kan zijn waar tips kunnen worden ingediend en beoordeeld- die zich samen met externe partners inspannt voor innovatie

- **die als aanspreekpunt kan fungeren in geval een cold case zich in het buitenland heeft voorgedaan**

- **ontwikkel een duidelijk protocol voor het inventariseren, analyseren en selecteren van kansrijke dossiers en het (digitaal) documenteren daarvan op uniforme wijze**
- **kom jaarlijks met een nieuw overzicht en inzicht in de totale database van cold cases op basis van nieuwe ontwikkelingen**
- **zorg dat er zorgvuldig en systematisch wordt gekeken naar de mogelijke inzet van nieuwe technologieën, DNA databanken en kennisdragers**

5. Capaciteit en prioriteit

Een grote uitdaging als het gaat om cold cases blijft het tekort aan capaciteit binnen de politie. Voor de analyse van cold cases kan er meer samengewerkt worden met universiteiten en hogescholen waar studenten onder begeleiding van experts cold cases kunnen onderzoeken. Als het gebrek aan rechercheurs wordt opgelost via onder andere een aparte rechercheopleiding³ ontstaat er ook meer ruimte om in de opleiding en de uitvoering specifieke aandacht aan cold cases te schenken (zoals we die ook kennen bij de extra opleiding tot familierechercheur).

Daar waar extra capaciteit nodig is in de uitvoering kunnen ook oud-rechercheurs worden ingezet om opnieuw mensen te horen, contacten te onderhouden met nabestaanden en achterblijvers en dossiers weer up-to-date brengen. Hun kennis en ervaring kan beter benut worden, mits voorkomen kan worden dat deze kennis en ervaring in de weg gaat te staan van nieuwe inzichten. Dit risico kan ondervangen worden door een goede mix te maken van ervaring met nieuwe (frisse) expertise en eventueel externe kennis. En samen te werken in een team waar ook jongere rechercheurs deel van uitmaken.

- **richt op korte termijn een recherche opleiding in met specialisatie cold cases**
- **werk samen met universiteiten en hogescholen een plan uit waarin studenten onder begeleiding van experts cold cases kunnen onderzoeken**
- **maak een goede mix van ervaring in teams met nieuwe (frisse) expertise en eventueel externe kennis**

6. Rechten en ondersteuning nabestaanden en nabestaanden en achterblijvers

Het is van belang dat de rechten en behoeften van nabestaanden en achterblijvers niet uit het oog worden verloren. Daarom is het van belang dat er ook bij cold cases helder en tijdig met nabestaanden en achterblijvers gecommuniceerd wordt, afgestemd op hun behoefte. In plaats van goedbedoelde, maar vaak tekortschietende communicatie per politie-eenheid, is er behoefte

³ Zie Motie Mutluer vergaderjaar 2024-2025, 36 600 VI, nr 70.

aan een landelijk afgestemde communicatiestrategie over de status van zaken, de gemaakte keuzes en de mogelijkheden tot heropening. Dit voorkomt valse hoop en draagt bij aan het vertrouwen in het opsporingsapparaat.

Vaak wensen nabestaanden en achterblijvers zelf inzage in dossiers. Die wens is begrijpelijk maar wordt zelden ingewilligd, zeker als zaken nog kansrijk zijn en er nog opsporingsindicatie in de zaak zit. Ook is de bescherming van de privacy van personen in het dossier van belang.

Nabestaanden van cold cases staan voor unieke uitdagingen bij het verkrijgen van financiële ondersteuning via het Schadefonds Geweldsmisdrijven. Een belangrijke beperking is de wettelijke aanvraagtermijn: aanvragen moeten binnen tien jaar na het misdrijf of het overlijden van het slachtoffer worden ingediend. Bij cold cases, waar het misdrijf vaak pas na vele jaren wordt opgelost of heropend, kan deze termijn al verstreken zijn, waardoor nabestaanden geen aanspraak meer kunnen maken op een tegemoetkoming.

Daarnaast is de financiële tegemoetkoming voor nabestaanden vastgesteld op een vast bedrag van €5.000 voor immateriële schade, met mogelijke aanvullende vergoedingen voor uitvaartkosten en verlies van levensonderhoud. Echter, deze bedragen dekken vaak niet alle kosten en financiële verliezen die nabestaanden lijden, vooral niet in situaties waarin het misdrijf pas na lange tijd wordt opgelost en de financiële impact zich over een langere periode heeft opgebouwd. Deze factoren maken het voor nabestaanden van cold cases bijzonder moeilijk om adequate financiële ondersteuning te verkrijgen, wat pleit voor een herziening van zowel de aanvraagtermijnen als de hoogte van de vergoedingen om beter tegemoet te komen aan hun specifieke behoeften.

Bij cold cases, is de samenwerking tussen politie, het OM en slachtofferhulp van groot belang. Slachtofferhulp biedt ondersteuning aan nabestaanden en achterblijvers door hen te begeleiden tijdens hernieuwde onderzoeken en hen te informeren over ontwikkelingen. Dit helpt om de emotionele belasting bij de politie te verlichten en zorgt ervoor dat nabestaanden en achterblijvers betrokken blijven bij het proces.

- **ontwikkel een goede en menselijke communicatiestrategie die is afgestemd op de behoeften van nabestaanden en achterblijvers**
- **zorg dat er onafhankelijk onderzoek komt naar de uitbreiding van de mogelijkheden tot verstrekking van dossiers aan nabestaanden en achterblijvers bij cold cases**
- **zorg voor ophoging van de financiële ondersteuning vanuit het Schadefonds**
- **zorg voor een geïntegreerde aanpak waarbij politie, het OM en slachtofferhulp nauw samenwerken**

7. Evaluatie en bewustwording

Het is van belang dat er structurele rapportages komen om inzicht te verkrijgen in de ontwikkeling en oplossing van cold cases. Ook blijft het van belang dat de samenleving zich bewuster wordt

van deze cold cases, de impact die het heeft op nabestaanden en achterblijvers en het maatschappelijke belang van het oplossen van deze zaken.

- **zorg voor jaarlijkse rapportages vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid omtrent cold cases**
- **zorg voor publicaties van geanonimiseerde statistieken over cold cases**
- **kom met bewustwordingscampagnes en media-aandacht opdat er meer tips binnen kunnen komen waarmee cold cases kunnen worden opgelost**

8. Tot slot

Cold cases zijn meer dan alleen oude dossiers in een archiefkast. Het zijn verhalen van mensen die recht hebben op gerechtigheid. Het is tijd om deze zaken echt de aandacht te geven die ze verdienen. Het is tijd om snellere rechtvaardigheid te creëren voor nabestaanden en achterblijvers. Landelijke coördinatie van cold cases, ondersteund door ervaren rechercheurs, moderne technologieën, goede samenwerking en transparante communicatie, kan het verschil maken. Laten we niet langer wachten, maar nu actie ondernemen. Voor de slachtoffers en voor de nabestaanden en achterblijvers.

“Met de kennis van het heden ligt het antwoord in het verleden.”

Totstandkoming van dit voorstel

Dit initiatief is tot stand gekomen op initiatief van **Songül Mutluer**, Tweede Kamerlid voor GroenLinks-PvdA, **Lena Olivier-Martens**, voorzitter van de Federatie Nabestaanden Geweldslachtoffers (FNG), en **Wicky van der Meijs** van het FNG platform Cold Case, Never Give Up.

Het voorstel kon niet worden gerealiseerd zonder de waardevolle bijdragen van:

- **Jasper van der Kemp**, criminoloog aan de Vrije Universiteit Amsterdam
- **Robert Horselenberg**, rechtspsycholoog aan de Universiteit Maastricht
- **Randy Klaassen**, universitair docent aan de Universiteit Twente

Met speciale dank aan **Chantal Epskamp-Dudink** (criminoloog en analist, Politie Noord-Holland), **Mick van Wely** (onderzoeksjournalist, De Telegraaf) en **Kelly de Vries** (Peter R. de Vries Foundation), op wie wij bij vragen en advies steeds mochten terugvallen. En in het bijzonder dank aan alle nabestaanden en achterblijvers die hun verhalen hebben gedeeld en daarmee een onmisbare bijdrage hebben geleverd aan de totstandkoming van dit plan van aanpak.

10 mei 2025